

הארץ השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת ויצא תשפ"ב

גליון: 84

אָ לעכטיגער שַׁבַּת

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

לְהַחְזִיק הַיָּמִב בְּסֶלֶם יַעֲקֹב

פְּנִינֵי הַפְּרָשָׁה

"ויצא יעקב מבאר שבע ויילך חרנה" (כ"ח י')

לכאורה תיבת "ויילך" תיבה מיותרת היא, וכבר עמדו על כך המפרשים. אך יש לומר שהליכה היא ביטוי ל'אמונה' וכדברי הכתוב (משלי כ' ד') "מה מצעדי גבר". והדברים יובנו גם כפשוטן, שהרי 'כל הדרכים בחזקת סכנה', ולא בכדי תיקנו לנו חז"ל לומר "תפילת הדרך" כי דווקא בזמן שהאדם נצרך להגיע לחסדיו צריך ביותר התחזקות במידת האמונה והביטחון, וכמובא ב'ספר המידות' (דרך ז') "כשתרצה לילך בדרך תקשר את עצמך קודם במידת הביטחון".

ולכן בכאן, כשיעקב הלך לחפש את זיווגו, ששם צריכים ביותר - מידת האמונה, ש"מה אישה לאיש" נכתב לשון וילך הרומז על האמונה כאמור.

ולכן גם כשאליעזר נצטווה לחפש את זיווגו של יצחק, אנו מוצאים לשון "ויילך" כדברי הכתוב: "כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך" (בראשית כ"ד ד').

כן אפ"ל ע"פ המובא ב'ליקוטי מוה"ן' (ו, א' פ"ו, ב') ענין ה'הנותן בים דרך' ע"פ כוונת האר"י על סוד כוונת אלול, ומבואר שם שיעקר עבודת האדם שיהיה לאדם ב' בקיאות בעבודת ה', בקי ברצוא ובקי בשוב, וב' פעמים 'בקי' בגמטריא 'דרך', ובהמשך שעי"ך, כן מוצא האדם את זיווגו - וזהו "ויילך" קשר ל'דרך'.

"ויצא יעקב מבאר שבע ויילך חרנה" (כ"ח י')
"באר", רומז על הצדיק **"באר חפרוה שרים". "שבע"** בחינת שבת - צדיק. "אנת הוא שבת דכולי יומי" (זוה"ק).

עצם ההליכה וההתקרבות לצדיק מסיר את החרון אף. וזהו: "ויילך חרנה" שהולך ומסתלק החרון אף, ונמתקים הדינים והגבורות. וכמובא בספר המידות (המתקת דין מ"ח) "עלי שבא אל הצדיק, ביאתו בעצמה יכולה להמתיק הדינים".

"והנה סלם מוצב ארצה" (כ"ח י"ב)
ב'מדרש' שלקח י"ב אבנים כנגד י"ב שבטים שעתידיים לצאת ממנו. ואפ"ל שגם בסולם זה שראה יעקב מרומז ה"ב שבטים, כי "והנה סלם מוצב ארצה" (עם התיבות והכולל), בגימטריא: ה'ראשי תיבות' של שמות י"ב שבטים (עם הכולל).

"והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" (כ"ח י"ב)
בתיבת סלם מרומז עסק ולימוד התורה, ס' - תורה שבע"פ ששים מסכתות. מ' - תורה שכתב ארבעים יום שניתנה תורה. ל' - כלליות התורה שמסתיימת באות ל' - הכל הולך אחר הסיים. סלם מוצב ארצה אך ראשו מגיע השמימה.

"אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים" (כ"ח י"ז)
אפ"ל שבתבת "שער" מרומז כל השלשה "בתי מקדשות" שיבנה במקום שיעקב אבינו שכן.

אות: ש' כנגד בית ראשון שנבנה ע"י שלמה. אות: ע' כנגד בית שני שנבנה ע"י עזרא הסופר. ס' כן אפ"ל על בנינו לאחר ע' שנים של גלות. וכן הוא במד"ר (בר"ר פס"ט ז') שיעקב אבינו ע"ה ראה בית המקדש בחורבנה - כנגד ב' בתי מקדשות. אות: ר' כנגד מה שנאמר בסיר השירים "מאתיים לנוטרים את פרו" ויעויין במפרשים שזה סובב והולך על הגאולה העתידה בבניה"מק השלישי. כן אפ"ל שהמילול של האותיות יגבת 'שלישי' (עם האותיות והכולל) הם גימטריא 'מאתיים' אות: ר'.

"וישא יעקב רגליו ויילך ארצה בני קדם" (כ"ט א)
ברש"י שנעשה קל ללכת, יעו"ש. ונוכל ללמוד מכאן שיש מצוה לרוץ לדבר מצוה, כמובא - שהרי הלך לחפש את זיווגו.

האור שהאיר לו - לא נכבה ולא נסתלק ממנו, כי אור חסדו ית' מאיר עליו תמיד, רק שהכל הוא בבחינת 'ממרחק תביא להמה' ובבחינת 'וירא את המקום מרחוק', אבל סוף כל סוף יגמור השי" מה שהתחיל ויטיב עם כלל ישראל ועם כל אחד ואחד בפרטיות, רק שצריכים להיות מצפים לישועה תמיד, בבחינת 'וכל עין לך תצפה' וכ"ש 'כי לישועתך קיונו כל היום ומצפים לישועה'.

ובדברי ה"שפת אמת" יותר בפרטיות: (ויצא תרמ"ז) כי האדם עצמו הוא הסולם, ויש בו פנימיות הנשמה, חלק אלוה' ממעל, רמז לבחינת ה' ניצב עליו.

ספס והחזק עצמך

ועוד בעבודת ה"סולם" - אשר נוכל ללמוד מואת דרכי העבודה, מלמדנו הסיפור דלהלן, על התקרבותו של רבי נתן לרביה"ק מוה"ר' מברסלב.

היו הם קבוצת תלמידים שהתקברו לחסידות, וביניהם רבי נתן שהסבו לסעודת "מלוה מלכה". בטרם התחילו הסעודה, הפילו גורל ביניהם מי יהיה השליח אשר ילך לקנות כעכים ל"סעודת מלוה מלכה", הגורל נפל על רבי נתן ויצא למלאות את השליחות. באמצע הדרך שקע במחשבות של כיסופים לעבודת ה', נפשו כמהה לעבודת ה' - עבודה כמסירות ללא ליאות וללא עלויות ומורדות, וכך עם לב מלא מורך רוח, רגליו נשאוהו אל "עזרת הנשים" של בית המדרש, ושם התחיל לומר פרקי תהלים. בתפילתו הגיע עד פרק ג' ונרדם.

ובחלומו הוא רואה 'סולם' גדול, מתחיל הוא לעלות בשלבי הסולם ונפל אחרונים, עולה עוד קצת וחוזר ונפל, וכן הלאה. עד שלא היה בכוחו להמשיך ולעלות. והנה הופיע לפניו איש בעל פנים מאירות אשר אמר לו: "ספס והחזק את עצמך". כלומר: נסה שוב לעלות, אך החזק עצמך היטב.

רבי נתן ניעור משנתו ודמותו של האיש נשארה חקוקה בלבו, רק כשנה לאחר מכן כאשר ראה בפעם הראשונה את רבינו מוה"ר' מברסלב, ידע מי הוא אשר זכה לראות בחלומו.

גוואלד, יידן, זיט זיך ניט מיאש

ועוד על אחיזתנו בכל מצב נלמד מהמסופר על תקופת השואה הקשה, וכך אנו קוראים בספר 'אש תמיד תוקד': בימי האימה בתוככי הגטו, האירה אמונתם הזכה של חסידי ברסלב בכל הדרה. הם המשיכו להתקבץ יחדיו, ללמוד להתפלל ולרקוד, מתוך ידיעה כי 'כל מלך דעביד רחמנא לטב עביד', והיו מקור חיזוק לרבים. בכניסה לבית החסידים נתלה כרוז ענק ממנו זעקו באותיות קידוש לבנה המלים: "גוואלד, יידן, זיט זיך ניט מיאש!" יהודים אל תתיאשו!

בהמשך מביא תרגום מ'לכתב עת יהודי', באותם ימים בפולין: "בעת הפלישה ההיטלראית לוורשא, כשהוקם הגטו, חסידי ברסלב תלו בחוץ כרוז עם סיסמה מספרו של רבם: "גוואלד, יידן, זיט זיך ניט מיאש!"

אצל ה'טויטע חסידים' (כינוי לחסידיו ברסלב) - ברחוב נובולפייע מתנוססת כתובת גדולה זו: למרות כל הצרות, העיניים וההשפלות, היהודים רוקדים שם כמו לפני המלחמה. אדם שבתו מתה עליו יום קודם, רקד למחרת אחר התפילה. --- "גוואלד, יידן, זיט זיך ניט מיאש!" (הוי יהודים אל נא ייאוש!) כך, כזה הלשון צעקו יהודי וורשא... אלו מילות העידוד שהם כתבו, כרוז זה הם צייירו והגיפו בתוך הבתים, בחצרות, ובתוך בתי המדרשות.

מה משמעות המילה "גוואלד"? "גוואלד" - משמעותה: נצח. לא פעם אחת נצח, אלא - שבעתים - נצח... "גוואלד" משמעותה "נצח" לא פעם אחת נצח - אלא שבעים ושבע פעמים אמונה בנצח, בנצח ישראל - - -

אכן כן בעולמנו עולים ויורדים, בכלליות ובפרטיות, ברם העיקר להחזיק עצמו היטב, ולהיות תמיד מחובר לסולם הקדושה, בכל מצב, זמן ועת, כי הלא כבר הובטחנו "וגם נצח ישראל לא ישקר".

על חלומו של יעקב אבינו - וראייתו את המלאכים עולם ויורדים בו, נאמר ב'מדרש תנחומא': אמר רבי שמואל ב"ר נחמן "והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים ב' - אלה שרי האומות, מלמד שהראה לו הקב"ה לאבינו יעקב - שר של "בבל" עולה שבעים שלבים ויורד. של "מד" חמישים שנה ויורד. של "יו" מאה ויורד. ושל "אדום" עולה ולא יורד כמה. באותה שעה נתיירא יעקב אבינו ואמר: שמה לזה - גלות אדום אין ירידה? אמר לו הקב"ה (ירמיה ל') "ואתה אל תירא עבדי יעקב, ואל תחת ישראל", אפילו אתה רואהו אותם עולים, אני מורידם.

גלות אדום היה נראה ליעקב שח"ו אין ירידה מה'סולם' ויישארו בגלות, אך הקב"ה מבטיחו: "ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל". וגם נתבשר שבאבוד כל אותן מלכויות, נה ישראל לא יכבה ואורו יוסף לזרוח לעד.

מעשה אבות סימן לבנים, וכבר ידוע שכל סיפורי התורה מרמזים ונותנים לנו דרך חיים, וכדברי ה'זהר הקדוש' שכתוב: שתיפח רוחם של אלו החושבים, שהתורה היא מעשיות וסיפורים בעלמא, אלא כל מאורע קטן או גדול שאירע לאבותינו, זה סימן ודרך בעבודת ה' לבניהם.

עבדי ה' שנמשלו למלאכים עולים ויורדים בסולם

ה'סולם' העולה בית אל- מרמז גם בפרטיות על מעברי האדם. וכך הם דברי מוהר"ר (ליקוטי הלכות מתנה ד"ב): "והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", שהראו לו, שכל עבודת האדם בזה העולם, הוא בבחינת זאת "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה".

היינו שהוא צריך בכל פעם לעלות מדרגא לדרגא, כמו שעולין בסולם, ומחמת זה מתגברין ומשתחזין ומתפשטין כנגדו כ"כ בכל פעם. וזהו "והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו", מלאכי אלקים, הם עבדי ה' שנמשלו למלאכים, עולים ויורדים בו בזה הסולם, כי כל עליות וירידתם הוא בבחינת הסולם הזה, שמי שהוא פיקח... מתחזק ומתגבר והוא עולה ע"ז למדריגה הגבוה יותר. ולהיפך, מי שאינו מתחזק הוא יורד ח"ו ע"ז. וזהו "והנה ה' ניצב עליו ויאמר וכו'" שהבטיחו בכמה הבטחות. כי מחמת שיעקב שהוא איש הישראלי הכשר עמד בניסיון, ולא הניח את מקומו... ע"כ הבטיחו השי"ת שיהיה עמו, ושמתוך כלל אשר תלך...

מעבר האדם בסולם יעקב

ועוד על "סולם של יעקב" בעבודתנו אנו, הוא ב'ליקוטי הלכות' (שילוח הקן ה'): וזה בחינת "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש". כי באברהם כתיב: "וירא את המקום מרחוק". וביעקב כתיב: "ויפגע במקום". כי הוא זכה יותר כי זכה לפגוע ממש במקום (וכמובא בזה"ק) אך אעפ"כ ידע שעדיין המקום רחוק מאד עד עת קץ. וע"כ "וילן שם" שמרמו על צרות חשכת הגלות כמובא.

"כי בא השמש" - ששקעה שלא בעונתה. וזה בחינת מה שעובר על כל אחד, שלפעמים בחמלת ה' נפתח לו אור גדול, ונדמה לו שבדרך יראה איש כשר כראוי, ואח"כ פתאום נחשך לו, כאילו בא השמש ממש פתאום שלא בעונתו. ואז הודיעו לו ליעקב בחלום שכל זה הוא בחינת "והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה". שזהו כל עבודת האדם שצריך לילך מדרגא לדרגא, כמו שעולין בסולם.

"והנה מלאכי אלקים". שהם הצדיקים עולים ויורדים בו, שצריך שיהיה להם כמה עלויות וירידות. כי קודם העלייה צריך שיהיה ירידה והיורדה הוא תכלית העלייה. ע"כ אל ישתובם האדם ואל יפול בדעתו מכל מה שעובר עליו, ואל יטעה בין בעליה בין בידיה, היינו כשהוא בבחינת איזה עליה, שרואה איזה ישועה והתנוצצות, אל יטעה שכבר האור שלו רק ידע שעדיין הוא רחוק מאד, ועי"ז לא יפול - כשרואה אה"כ שנחשך אצלו האור, שהוא בחינת ירידה, כי באמת אעפ"כ

הַמִּשְׁךְ הַפְּרָשָׁה

סיפורים מאירים

סיפורי פרשה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו ז"ל

"וילן שם" (בראשית כח ז')

"עדין ער אתה? ישן ישן?"

היה זה מנהגו של מוהר"ת, דבאם היה לוקח מאן - דהוא שיישן עמו, היה בוחר באותו אחד, שהיה יודע שיישן היטב, כדי שלא יפריע לו בסדר עבודתו.

וסיפר תלמידו רבי נחמן מטולטשין זצ"ל, שאירע פעם בהזדמנות - שישן אצל מוהר"ת, ועז היה חפצו לראות את עבודת הליל של מוהר"ת, ולכן התאמץ בכל כוחו לא לתת שינה לעפעפיו ולהישאר נייעור במשך הלילה.

אולם פתאום נגש אליו מוהר"ת, ואמר לו: "עדין ער אתה? ישן ישן", ומיד נפלה עליו שינה עמוקה, ולא זכה לראות הנהגתו, וכן אירע כזאת אצל עוד חסידים שישנו עמו, ויהי הדבר לפלא...

הלימוד לפני השינה – כסגולה להכנת היצר

היה זה יהודי חסיד, שהיה דר ב'מוסקבא' - שהיה ידוע למכניס אורחים גדול מאד, והיה זה הגה"ח רבי אברהם שטרנהרץ זצ"ל - שהיה דר אצלו הרבה, וכן עוד רבים מאנ"ש שאכלו על שולחנו.

פעם שטח את מר לבו לפני רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, על קשייו הרבים במלחמת היצר, ועל אף העצות הרבות ששתו לו חבריו, לא הועילו לו במלחמתו עם יצרו.

יעץ לו רבי לוי יצחק, שבכל לילה לפני לכתו לישן תלמד בספר "ליקוטי מוהר"ן" עד שיירדם מתוך לימוד בו. ואכן לאחר זמן לא רב בא אליו בשמחה והודה לו על עצה זו שנתן לו, כי הועיל לו מאד, והתקרב על ידי זה מאד הוא ובני ביתו לקיום עוד עצותיו של רבינו.

"לחם לאכל" (בראשית כח ז')

הניח על השולחן לפני האורח כיכר לחם גדולה במיוחד!

זהיר עד מאד היה החסיד רבי מיכל'ה - נכדו של מוהר"ת, בנו של רבי יצחק - במצוות "הכנסת אורחים", תוך כשהיה שח שמעלת הכנסת האורח והצעת המטעם עבור האורח - היה מובא מכך ב"ספר הנשרף", (הספר של רבנו - שציוה לגדולי תלמידיו מטעמיה הכמוסים מיד, כאשר מניחים בפניו וכן היה שח החסיד רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל (ספר דיבורי אמונה): זכורני כשנכנסתי לביתו של ר' מיכל'ה, התפעלתי מאוד מהנהגת הכנסת אורחים הגדולה והמיוחדת שלו.

היו לו כל מיני רעיונות בהיורד מצוה זו: נוכחתי כאשר היה מכבד את אורחו בסעודה, היה מניח על השולחן בפני האורח ככר לחם גדולה במיוחד, קרובה למידת מחצית השולחן כולו... שאלו אותו מדוע הוא נוהג במנהג משונה זו, לאפות לחמים ענקיים כאלה, והשיב: כאשר מניחים בפני האורח ככר לחם קטנה, הוא רק פותח באכילה וכבר נשאר מן הלחם רק מחציתו... והאורח מתבייש להמשיך לאכול מן הלחם שניכר היטב כמה אכל ממנו - כדי שלא יאמרו עליו שהוא רעבתן שאוכל את כל הלחם, ונמצא האורח נשאר רעב מחמת הבושה, ואילו כאשר אוכל האורח מלחם גדול כזה, יכול הוא לאכול כאוות וכלל לא ניכר שהוא אכל, כי הלחם נשאר עדיין גדול... נמצא, שהאורח יוצא שבע ואף אחד מבני הבית לא הבחין שאכל אכילה מרובה.

"וענתה בי צדקתי ביום מחר" (בראשית לו ד')

סיפור פלאי מצדקותו של רבי בנימין זאב חשין זצ"ל – בענייני ממו

היה זה בערוב ימיו של החסיד הנודע הרה"צ רבי בנימין זאב חשין זצ"ל שנחלש מאוד, ובשלב מסוים - סיפר בנו הרה"ח רבי שלמה זלמן חשין זצ"ל - (לביטאון 'אבקשה'), היה נראה שהוא עומד לאבד את הכרתו, והיות שחשתי שהמצב מסוכן ביקשתי לקחת אותו לבית החולים הדסה עין כרם.

אך כששמע זאת אמר שאיננו מוכן ללכת בשום אופן עד שאקרא להרב ר' דוד אירבאך (אחיו של הגר"ש אירבאך זצ"ל). התקשרתי לר' דוד וביקשתי ממנו שיבוא, וכשאמר שאיננו יכול, השבתי לו שזהו פיקוח נפש, וכי הוא מוכרח לבוא. הוא לקח מוניט והגיע מיד, ואבי אמר לו: שהיות שיתכן שנשאר אצלו ממון שקיבל בשביל "ישיבת עער השמים", על כן הוא נותן לו כעת אלף דולר, ומבקש שר' דוד יאמר בפה מלא: כי הוא מוחל לו "מחילה גמורה ומוחלטת" שאינה ניתנת לשינוי ורעיון כלל וכלל, ור' דוד אכן נענה ואמר לו "הריני מוחל".

אחרי הדברים האלה התאושש אבא לקום, ורקד מעט יחד עם ר' דוד, ומיד נסעתי עמו לבית החולים. בבדיקות מצאו אצלו הרופאים בעיה שלא היו מודעים לקיומה, למחרת השתילו בו קוצב לב, ובזכות זה הוא חי שנה נוספת. אמנם ר' דוד נפטר בסוף אותו החודש, ונמצא שמה שחשבנו תחילה, שאבא רוצה להסתדר עמו לפני פטירתו שלו, התברר לנו למפרע שהוא רצה לעשות כך לפני פטירת ר' דוד עצמו.

כשבאתי לנחם את הגאון ר' שלמה זלמן אירבאך זצ"ל על פטירת אחיו ר' דוד, הוא הרבה לחקור אותי על כל פרטיו של מעשה זה, והתפעל עד למאוד מתחושתו החזקה של אבי, אשר התבררה כאמור כנכונה ומוצדקת.

פוח של ביחד

מן הספור שהיא! ישיבו הקוראים

לְדַמֵּי יְקָרִים! הַשְּׂבוּ אֲנִי קוֹרְאִים בְּפִרְשָׁה עַל יַעֲקֹב אֲבִינוּ שְׂרָאָה שְׁלֹשָׁה רוּעִים - שְׁמַמְתִּינִים לֵיד הַבָּאָר, עַד שִׁיתְאֲסַפּוּ כָּל הַרוּעִים, וְאֵין יְגוּלְלוּ בִּיחַד אֶת הָאֲבָן הַגְּדוֹלָה מִפִּי הַבָּאָר. מִסְפּוֹר זֶה אֲנִי לּוֹמְדִים אֶת "פּוֹחַ הַרְבִּים" שְׁלֹא יִכְלוּ לְהַסִּיר אֶת הָאֲבָן - רַק לְשִׁפְלֵם הַתְּאֲסַפּוּ בִּיחַד וְאֵין הַרְמוּ אֹתוֹ וְשִׁתּוּ אֶת הַמַּיִם.

הַבָּאָר - מִגִּבַּת בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, רִמְזָתָה לַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה - בָּאָר מִיַּם חַיִּים, וּלְפָעֲמִים מִנַּח אֲבָן עַל אוֹתָהּ בָּאָר - הַלֵּב שְׁלֹנָה קָשָׁה - אֵין חֶשֶׁק וְהַתְּלַהּבוּת לְלִמּוּד הַתּוֹרָה, הַלְמוּד קָשָׁה עֲלֵינוּ כְּמוֹ אֲבָן. וְאֵין מִהִי הַעֲצָה - לְהִיּוֹת בִּיחַד, לְלַמֵּד עִם עוֹד חֲבֵרִים טוֹבִים, לְהַתְּחַבֵּר לְלוּמְדֵי תּוֹרָה, לֹא לְהִיּוֹת לְבַד, לְהִיּוֹת שְׂתַפְּרִים לְחִבּוּרָה טוֹבָה, לְבֹא לְבֵית הַקְּנֻסָת - בְּזִמְנָן שֵׁישׁ שֵׁם עוֹד צְדִיקִים שְׂיוֹשְׁבִים וְלוּמְדִים. כֵּן זֶה נִתּוּן לָנוּ אֶת הַפּוֹחַ לְהַתְּחַבֵּר לְנַעֲמִיּוֹת תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוּשָׁה.

הַמְדַרְשׁ אֹמֵר: שְׁגַבְעוּל קֵשׁ אֶחָד - כֵּן אֶחָד יִכְלוּ לְשַׁבֵּר בְּקִלּוֹת. שְׁגִי יִתְרֵן קֵשִׁים - כְּבָר יִתְרֵן קֵשָׁה, וְכִשְׁיֵשׁ אֲגָדָה שְׁלֵמָה שֶׁל קֵשִׁים אֵי אֲפָשֵׁר לְשַׁבְּרוּ בְּיָדֵם. אֲפֹלוּ שְׁגָה סֵךְ הַכֵּל קִבֵּץ שֶׁל קֵשִׁים דְּקִים, אֵךְ מִכִּינּוֹן שֶׁהֵם בִּיחַד הֵם אֵינִם נִשְׁבָּרִים, וְזֶהוּ בְּעֵצֶם כּוֹחַ וְזִכּוֹת הַרְבִּים, כּוֹחַ הַבְּיָחַד - שְׂאֵף שֶׁל אֶחָד לְעַצְמוֹ - אוֹלֵי הוּא חֲלָשׁ, אֵךְ בִּיחַד מְמַשְׁכִּים פּוֹחַ גְּדוֹל, כּוֹחַ שֶׁל רַבִּים.

הַמְכִּינּוּ אוֹמְרִים: דְּאֵינוּ דוֹמָה יְחִיד הַעוֹשֶׂה מַצְוָה לְרַבִּים הַעוֹשֶׂים, כִּי הָרִי בְּחִבּוּרָה יֵשׁ זְכוּת הַרְבִּים, יֵשׁ שְׂתַפּוֹת, יֵשְׁנָם זְכוּתָם שֶׁל רַבִּים הַעוֹשֶׂים אֶת הַמְצֻוֹת. בֵּל הַיְהִי בּוֹדֵד, נִתְחַבֵּר לְרַבִּים, לְחֲבֵרִים טוֹבִים, לְאֲשֵׁים טוֹבִים, וּבְכֵךְ יִגְבֵּר פּוֹחֵנוּ בְּהַרְבֵּה מְאֹד.

"ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר" (כט י')

"אבן" רומז על לב האבן. "באר" רומז על "תורה ותפילה". תורה - אין מים אלא תורה. תפילה - עפי" דברי הפסוק: "פתח צור ויוזבו מים" (ליק"מ כ'). האבן נראית בהתחלה כמשא כבד, המניעות והקשיים נראים כאבנים וכמשלות שאי אפשר להתגבר עליהם, אולם כשניגשים רואים שיש בן בידי האדם הכוח להתגבר עליהם. כשיעקב - איש הישראלי ניגש לבאר לתורה ותפילה וחפץ באמת להסיר את האבן מעבירו כמו פקק מעל הצלוחית - כדברי רש"י.

היצר הרע אינו יותר מכה המדמה וכדברי רבינו (ליק"מ כ"ה) שצריכים לקרוא ליצר הרע בשם מדמה. והבא ליטהר מסייעין לו - רק צריכים להאמין בכוח שיש לכל אחד ואחד, ובל נהיה כפיל הגדול ש'אפילו כשמשכהו העקבר לא יבעט בו וכל זה מחמת שטות שאינו יודע מכוונו... (שיר נעים בהקדמת ליק"מ).

"ויגל יעקב את האבן מעל פי הבאר" (כ"ט י')

"ויגל" - לשון "גילה - שמחה" - בכוח השמחה מגוללים את לב האבן. עתה הפעם ילוח אישי אלי כי ילדתי לו בנים על כן קרא שמו לוי" (ל לד') אפשר לומר בהקדם, על פי דברי חז"ל (תענית לא. כתובות נט: ומובא בספר המידות) "אין אשה אלא לבנים", וכן "שבפחות מג' שנים לא היו חזקה" (בבא בתרא). וזה המרומז כאן בדברי לאה, שלאחר שילדה ג' בנים אמרה: "הפעם ילוח אישי אלי" שכבר יש לה את החזקה של ג'.

והמשך דבריהם במסקנת הסוגיא, וכן פוסקים הר"ף והרא"ש, שהטעם שג' שנים היו חזקה לשיטת רבא, ששנה ראשונה ושניה "מזדהר איניש בשטרי טפי לא". וזהו לוי מלשון הלוואה - רמז על שטר הלוואה. גם "לוי" הוא מלשון לוי שעד ג' שנים אדם נתלווה עם שטרו ושומר עליו.

"וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם" (כ"ט א')

בפירוש רש"י ובמד"ר, כבר הקשו ודקדקו על לשון זה "וישא יעקב רגליו" הרי כבר כתוב בהמשך "וילך ארצה בני קדם" ועיין שם מה שתיאר. ואפ"ל על פי המובא בקריעת ים סוף "ויסע משה את ישראל מים סוף" ובמכילתא: שהסיען "בעל כרחן" מכיון שהיו עסוקים בביתו הים, לכן גם בכאן, לאחר החלום וההתגלות האלוקית שהיה ליעקב בחלומה היה קשה לו ליעקב להיפרד ממקום קדוש זה והיה נצרך לעבודה מיוחדת, לכן נכתב "וישא יעקב את רגליו" לשון נטילה ומשא.

עוד י"ל עפ"י המובא בגמ' (סוכה מט:): על עליה לרגל "מה יפו פעמותיהן של ישראל בשעה שעולין לרגל" ולכן לאחר שנפרד ממקום המקדש מודגש יופי זה שנשא את רגליו ופסיעותיו.

עוד י"ל ש"אשה" הוא בחינת "רגליו", וכמובא בזוהר (וירא ק"ב) על הפסוק 'רגלי חסידיו ישמור דא איתתא'. וזה: וישא יעקב את רגליו שהלך לחפש את זיווגו בחוץ.

עוד י"ל עפ"י דברי חז"ל בעירובין (דף י:): וכן נפסק בהלכה שהמתפלל צריך שיכון את רגליו, שנאמר "ורגליהם רגל ישרה" וכאן לאחר שסיים תפילתו ועמידתו לפני השל"ת הרים ונשא את רגליו.

"וישא את קלו ויבך" (כ"ט ו')

ברש"י, "לפי שצפה ברוח הקודש שאינה נכנסת עמו לקבורה". ואפ"ל "מערת המכפלה" (עם ב' התיבות) גימטריא: "וישא את קלו ויבך".

"וירא והנה באר בשדה" (כ"ט ב')

אפשר לומר ש"ית" של "וירא והנה" עולה במספר ל"ב, כנגד ל"ב שבטי ק-ה, שכאן היתה תחילת מציאת זיווגו של יעקב ותולדותיו.

והר"ת של "ב'אר ב'שדה" הם ארבע כנגד ארבע אימהות ובהמשך הפסוק: "והנה שם שלושה עדרי צאן" רומז על שלושת האבות. וזהו: "ומן הבאר ההוא ישקו העדרים" - ללכת בדרכי אבותינו ואמותינו - הרמוזים כאן.

"הגידה לי מה משכורתך" (כ"ט א')

"משכורתך" מהות הפרנסה, שפרנסתו של האדם קצובה לו מראש השנה וזהו "מה משכורתך" שעיקר תפקידו של האדם בענין פרנסתו הוא בבחינת "מה" - ע"ד הפסוק: "מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש". וזהו "מה" - שידע שלא הוא המביא טרף לביתו אלא הוא רק כלי וצינור. וזהו "מה משכורתך" - ענין ביטול עצמו, ואמונה בו יתברך.

"מהותו של הניגון כשהוא מתנגן בצלילים עולים ויורדים - זהו נעימות ויופיו" (ליקוטי הלכות)

גם בחיינו אנו - ירידה לצורך עליה, תנים משירת החיים... ובל ניפול מכך!

זרית ראיה <<